

ÎNTREBĂRI & RĂSPUNSURI

PROTECȚIA SOCIALĂ

1. Cine sunt beneficiarii asistenței sociale?

De asistență socială beneficiază persoanele și familiile care, din cauza unor factori de natură economică, fizică, psihologică sau socială, nu au posibilitate prin propriile capacități și competențe să prevină și să depășească situațiile de dificultate, și anume:

- copiii și tinerii ale căror sănătate, dezvoltare și integritate fizică, psihică sau morală sînt prejudiciate în mediul în care locuiesc;
- familiile care nu își îndeplinesc în mod corespunzător obligațiile privind îngrijirea, întreținerea și educarea copiilor;
- familiile fără venituri sau cu venituri mici;
- familiile afectate de violența intrafamilială;
- persoanele fără familie, care nu pot gospodări singure, care necesită îngrijire și supraveghere sau sînt incapabile să facă față nevoilor sociomedicale;
- familiile cu trei și mai mulți copii;
- familiile monoparentale cu copii;
- persoanele vîrstnice;
- persoanele cu dizabilități;
- alte persoane și familii aflate în dificultate.

2. Ce reprezintă prestațiile sociale?

Prestațiile sociale sunt formele de asistență socială acordate categoriilor vulnerabile de populație sub formă de de compensații, alocații, indemnizații, de ajutor social, material și de altă natură. Acordarea prestațiilor se face la cererea solicitantului sau, după caz, a reprezentantului legal al acestuia, la prezentarea documentelor necesare, care confirmă dreptul persoanei la prestația socială solicitată. Asistența socială se acordă și din oficiu, în condițiile legii.

3. Ce reprezintă ajutorul social?

Ajutorul social este o sumă bănească plătită lunar persoanelor defavorizate, care domiciliază în R. Moldova cu statut de cetățean, apatrid(persoana fără cetățenie), cetățean străin sau refugiat acordat în temeiul *Legii cu privire la ajutorul social nr. 133- XVI din 13.06.2008.*

4. Care sunt condițiile de stabilire a ajutorului social?

De dreptul la ajutor social beneficiază familiile defavorizate în cazul în care toți membrii adulți ai acesteia se încadrează în cel puțin una dintre următoarele situații:

- au atins vârsta necesară pentru stabilirea pensiei conform legislației;
- sînt persoane încadrate în diferite grade de dizabilitate;
- sînt șomeri înregistrați la agenția teritorială pentru ocuparea forței de muncă și nu refuză participarea la activitățile de interes comunitar;
- se află în perioada dintre săptămîna a 30-a de sarcină și săptămîna a 12-a după naștere în cazul în care copilul se naște mort sau moare în perioada concediului postnatal, ori îngrijește un copil pînă la vârsta de 3 ani;
- îngrijesc un membru/membri ai familiei care necesită îngrijire din partea unei terțe persoane conform concluziei consiliului medical consultativ al instituției medico-sanitare publice;
- realizează venituri provenite din salarizare, cu timp integral sau parțial, din activitatea de antreprenariat sau din activități legate de folosirea terenurilor agricole din extravilanul localităților.

5. Cine poate fi solicitant de ajutor social?

Solicitant de ajutor social poate fi unul dintre membrii familiei cu capacitatea deplină de exercițiu sau reprezentantul legal al familiei care depune cererea de acordare a ajutorului social.

6. Care membri ai familiei se exclud la stabilirea ajutorului social?

La determinarea dreptului la ajutor social și/sau la ajutor pentru perioada rece a anului se exclud membrii familiilor care:

- nu locuiesc la adresa la care își au domiciliul, fapt confirmat prin ancheta socială;
- execută o pedeapsă privativă de libertate;
- satisfac serviciul militar în termen;
- se află la întreținerea statului.

7. Cine stabilește ajutorul social?

Ajutorul social se stabilește de către Direcțiile de Asistență Socială și Protecție a Familiei în baza cererii depuse de solicitant.

8. Cum se calculează mărimea ajutorului social?

Mărimea ajutorului social lunar se stabilește ca diferență între venitul lunar minim garantat al familiei și venitul global al acesteia. Mărimea venitulului lunar minim garantat constituie 961 lei.

La stabilirea venitulului global al familiei se iau în considerare veniturile obținute în formă bănească din munca retribuită, veniturile din toate tipurile de activitate antreprenorială, veniturile realizate din folosirea terenurilor agricole și a loturilor de pământ, precum și alte tipuri de venituri, inclusiv cele din proprietate. În cazul prestațiilor de asigurări și de asistență socială, se iau în calcul cuantumurile stabilite. La calcularea venitulului global al familiei se iau în considerare veniturile curente realizate de membrii acesteia.

În cazul în care cuantumul lunar al ajutorului social calculat pentru o familie este mai mic de 25 de lei, ajutorul social se va stabili în cuantum de 25 de lei pe lună.

9. Ce se subânțelege prin proxy?

Proxy reprezintă indicatori de bunăstare ai gospodăriei (televizor, automobil etc.) sau caracteristici ale gospodăriei (mărimea, nivelul studiilor membrilor, dacă sunt membri cu dizabilități sau membri peste hotare, etc.), iar fiecare din acești indicatori au un punctaj prestabilit. Mărimea scorului total al gospodăriei determină dacă ea este eligibilă pentru ajutor social sau nu.

La evaluarea bunăstării familiei în vederea stabilirii ajutorului social se iau în considerare componența familiei și bunurile mobile și imobile pe care le are în proprietate/folosință familia, utilizând un set de caracteristici care identifică bunăstarea. Deținerea anumitor bunuri mobile și imobile, precum și unele caracteristici ale familiei sînt considerate drept indicator al bunăstării, exprimat în puncta. Dacă punctajul este mai mare decît cel stabilit, familia nu este eligibilă pentru acordarea dreptului la ajutor social și/sau la ajutor pentru perioada rece a anului. Modul de evaluare a bunăstării familiei și setul de caracteristici pentru evaluarea bunăstării familiei, exprimate în puncte, se aprobă de către Guvern.

10. Cine verifică corectitudinea informației declarate în cererea de acordare a ajutorului social?

Verificarea informațiilor prezentate pentru stabilirea ajutorului social se efectuează de către structura teritorială de asistență socială prin schimbul de informații dintre sistemele informaționale, pe baza certificatelor prezentate, a actelor confirmative sau a anchetelor sociale, conform legislației.

11. Cum se determină venitul lunar minim garantat al familiei?

Cuantumul venitului lunar minim garantat al familiei reprezintă suma cuantumurilor veniturilor lunare minime garantate stabilite pentru fiecare membru al acestei familii. Cuantumul venitului lunar minim garantat pentru fiecare membru al familiei se stabilește după cum urmează:

- 100% din venitul lunar minim garantat (961 lei) pentru solicitant;
- 70% din venitul lunar minim garantat pentru fiecare alt membru adult al familiei;
- 50 % din venitul lunar minim garantat pentru fiecare copil;
- plus 30% din venitul lunar minim garantat pentru fiecare adult încadrat într-un grad de dizabilitate;
- plus 50% din venitul lunar minim garantat pentru fiecare copil cu dizabilități;
- plus 10% din venitul lunar minim garantat, dacă persoana încadrată într-un grad de dizabilitate este unicul adult din familie.

Nivelul venitului lunar minim garantat se indexează anual la 1 aprilie. Coeficientul de indexare constituie creșterea anuală a indicelui prețurilor de consum pentru anul precedent, determinate în modul stabilit de Guvern. Dacă din calcul rezultă fracțiuni în bani, acestea se rotunjesc la un leu în creștere.

HG nr. 1167 din 2008 privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social.

12. Cum se calculează venitul global mediu lunar al familiei?

La stabilirea venitului global al familiei se iau în considerare veniturile obținute în formă bănească din munca retribuită, veniturile din toate tipurile de activitate antreprenorială, veniturile realizate din folosirea terenurilor agricole și a loturilor de pământ, precum și alte tipuri de venituri, inclusiv cele din proprietate.

Pentru determinarea venitului global mediu lunar al familiei, toate veniturile și economiile se declară, indiferent de proveniența acestora. Venitul global mediu lunar al familiei se calculează din veniturile totale, curente și nete obținute, pentru luna anterioară celei în care a fost depusă cererea de acordare a ajutorului social. Veniturile nete sînt veniturile din care au fost achitate impozitul pe

venit și alte plăți obligatorii. Pensia de întreținere plătită este exclusă din veniturile familiei. Veniturile obținute din activitatea agricolă a gospodăriilor țărănești (de fermier) și în gospodăriile casnice auxiliare sau din activități bazate pe folosirea terenurilor agricole sînt excluse la calcularea venitului global al familiei, pentru familiile formate doar din membri inapți de muncă:

- copii;
- persoane încadrate în grade de dizabilitate;
- persoane care au împlinit vârsta de 75 ani (62 ani pentru determinarea dreptului la ajutor pentru perioada rece a anului).

13. Care tipuri de venituri nu se iau în considerație la calcularea venitului global mediu lunar?

La calcularea venitului global mediu lunar al familiei următoarele tipuri de venit nu se iau în considerare:

- indemnizația unică la nașterea copilului;
- ajutorul oferit la deces;
- plățile oferite la lichidarea consecințelor calamităților naturale sau situațiilor excepționale;
- cheltuielile de deplasare (în limitele normelor stabilite de Guvern);
- indemnizația unică de încadrare a șomerilor, în baza contractului individual de muncă, în localitățile situate la o distanță de 30 km de la localitatea în care își au domiciliul, egală cu un salariu mediu pe economie pentru anul precedent;
- indemnizația unică de instalare a șomerilor care se încadrează, în baza contractului individual de muncă, într-o altă localitate, egală cu 3 salarii medii pe economie pentru anul precedent.
- ajutorul social, ajutorul pentru perioada rece a anului, suportul financiar de stat, ajutorul material din bugetele de toate nivelurile, inclusiv din fondurile locale și/sau Fondul republican de susținere socială a populației, care are destinație specială.

14. Care sunt etapele de stabilire a ajutorului social?

La stabilirea ajutorului social sunt 4 etape:

Etapa I: Depunerea cererii de către solicitant pentru acordarea ajutorului social.

Etapa II: Evaluarea bunăstării familiei (bunurile mobile și imobile) exprimată în puncte în conformitate cu *HG pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social nr. 1167 din 16.10.2008*. Dacă scorul total al punctelor acumulate al familiei solicitante de ajutor este egal cu 80, atunci familia este eligibilă pentru stabilirea dreptului la ajutor social.

Etapa III: Calcularea venitului lunar minim garantat și venitul global al familiei.

Etapa IV: Luarea deciziei privind acordarea sau neacordarea ajutorului social.

15. Care sunt documentele necesare pentru stabilirea ajutorului social?

La depunerea cererii privind acordarea ajutorului material, vor fi prezentate următoarele acte:

- actul de identitate și copia acestuia (permisul de ședere/buletinul de identitate pentru apatrizi și străini, eliberat de autoritățile competente);
- certificatul privind componența familiei;

și, după caz, următoarele acte confirmative:

- copia actului ce confirmă gradul și termenul dizabilității;
- certificatul de salariu de la locul de muncă, cu indicarea mărimii salariului net. Certificatul trebuie să fie semnat, ștampilat și să conțină numărul și data eliberării;
- certificatul confirmativ de la organele abilitate sau copia documentelor ce confirmă dreptul deținătorului de teren privind terenurile agricole de pe lângă casă (intravilanul localităților), precum și din extravilanul localităților;
- copia deciziei de plasament în instituție, copia actului privind instituirea măsurilor de ocrotire;
- certificatul privind tipul de studii pe care le urmează orice membru al familiei cu vârsta mai mare de 18 ani (cu finanțare bugetară sau prin contract, cu frecvență sau cu frecvență redusă), cu indicarea mărimii bursei, după caz. Certificatul trebuie să fie semnat, ștampilat și să conțină numărul și data eliberării;
- copia contractului de arendă a terenurilor și bunurilor agricole, copia contractului de locațiune a locuinței;
- copia certificatului medical despre confirmarea sarcinii și termenului acesteia;
- copia certificatului (patentei, licenței) care confirmă realizarea activității de antreprenariat, conform legislației;
- copia certificatului de naștere al copilului;
- copia concluziei Consiliului Medical Consultativ al instituției medico-sanitare publice;
- copia certificatului privind plata pensiei alimentare.

16. Cine efectuează plata ajutorului social?

Plata ajutorului social se efectuează pentru luna precedentă de către prestatorul de servicii de plată (ÎS Poșta Moldovei, băncile comerciale) desemnat de către beneficiar. Solicitantul/beneficiarul desemnează, prin cerere, prestatorul de servicii de plată desemnat. Prestatorul de servicii de plată desemnat încheie contract cu Casa Națională de Asigurări Sociale. Pe site-ul www.cnas.md este publicată lista prestatorilor de servicii de plată cu care are încheiate contracte Casa Națională de Asigurări Sociale.

17. Care este perioada pentru care se stabilește ajutorul social?

Dreptul la ajutor social în baza unei cereri se stabilește pentru o perioadă ce nu va depăși 24 luni calendaristice, după care solicitantul are dreptul să depună o nouă cerere. Dreptul la ajutor social se revizuieste la intervenirea oricărei modificări în informația care a fost prezentată anterior, sau la fiecare 12 luni calendaristice după acordarea ajutorului social.

18. Când încetează plata ajutorului social?

Plata ajutorului social sau, după caz, a ajutorului pentru perioada rece a anului încetează în următoarele situații:

- familia nu îndeplinește condițiile pentru acordarea ajutorului social;
- familia care primește ajutor social își schimbă reședința curentă;
- persoana solitară, care beneficia de ajutor social a decedat sau a fost declarată dispărută fără veste, a fost sancționată cu privațiune de libertate, a trecut la întreținere de stat sau a fost înrolată pentru satisfacerea serviciului militar în termen;
- familia a refuzat efectuarea anchetei sociale, sau nu a depus o cerere repetată, în termen de 10 zile, dacă prin ancheta socială s-au identificat schimbări în datele indicate în cerere;
- șomerul înregistrat la agenția teritorială pentru ocuparea forței de muncă a refuzat un loc de muncă sau serviciile de stimulare a ocupării forței de muncă, sau participarea la lucrările publice oferite de agenții;
- familia a refuzat semnarea acordului de cooperare;
- familia care a semnat acordul de cooperare nu îndeplinește repetat obligațiile asumate în decurs de 180 de zile calendaristice de la data întocmirii precedentului raport, în care s-a constatat neîndeplinirea acestora.

19. Ce este ajutorul pentru perioada rece a anului și cine beneficiază de acest ajutor?

Ajutorul pentru perioada rece a anului este o plată lunară fixă, în bani, acordată familiei defavorizate pentru lunile ianuarie-martie și noiembrie-decembrie.

Ajutorul pentru perioada rece a anului se stabilește și se acordă:

- familiilor defavorizate beneficiare de ajutor social conform prevederilor Legii nr.133-XVI din 13 iunie 2008 cu privire la ajutorul social;

- familiilor solicitante de ajutor social care au un venit global mediu lunar mai mare decât venitul lunar minim garantat conform legislației și mai mic decât nivelul venitului lunar minim garantat majorat de 1,6 ori.

20. Care este mărimea și perioada pentru care se stabilește ajutorul pentru perioada rece a anului?

Cuquantumul ajutorului pentru perioada rece a anului constituie 315 lei și se stabilește pentru lunile ianuarie-martie și noiembrie-decembrie.

HG nr. 1167 din 2008 privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social.

21. Este necesar ca solicitantul să depună cerere de stabilire a ajutorului pentru perioada rece a anului?

Pentru familiile care beneficiază de ajutor social nu este necesar, deoarece ajutorul pentru perioada rece a anului se stabilește în baza aceleiași cereri de ajutor social, iar pentru familiile care nu beneficiază de ajutor social este necesar să depună cerere.

22. Ce este ajutorul material anual și cine poate beneficia de acest ajutor?

Ajutorul material anual este o formă bănească de asistență socială, acordată familiilor afectate de sărăcie, cu domiciliul în Republica Moldova.

Ajutorul material se acordă în formă de sprijin material pentru satisfacerea necesităților în produse alimentare și mărfuri industriale de primă necesitate, pentru procurarea medicamentelor și articolelor protetico-ortopedice (încălțăminte ortopedică ș.a alte articole), pentru achitarea serviciilor medicale, pentru compensarea cheltuielilor substanțiale (mari) cauzate de diferite situații excepționale etc.

Beneficiază de dreptul la ajutor material anual următoarele categorii de cetățeni ai Republicii Moldova:

- persoanele cu dizabilități de pe urma războiului din Afganistan și familiile (soții nerecăsătoriți inapți de muncă, iar în cazul lipsei acestora, unul dintre părinții inapți de muncă) ale participanților căzuți la datorie în acțiunile de luptă din Afganistan;
- persoanele cu dizabilități de pe urma acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova și familiile (soții nerecăsătoriți inapți de muncă, iar în cazul lipsei acestora, unul dintre părinții inapți de muncă) ale participanților

căzuți la datorie în acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova;

- persoanele cu dizabilități a căror dizabilitate este cauzată de participarea la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobîl, persoanele care s-au îmbolnăvit de boală actinică sau au devenit cu dizabilități în urma experiențelor nucleare, avariilor cu radiație ionizantă și a consecințelor acestora la obiectivele atomice civile sau militare în timpul îndeplinirii serviciului militar ori special și familiile (soții nerecăsătoriți inapți de muncă, iar în cazul lipsei acestora, unul dintre părinții inapți de muncă) ale participanților la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobîl decedați;
- victimele reabilite ale represiunilor politice din anii 1917–1990;
- soții supraviețuitori nerecăsătoriți inapți de muncă ai participanților la cel de-al Doilea Război Mondial căzuți la datorie sau ai persoanelor cu dizabilități de pe urma celui de-al Doilea Război Mondial decedate;
- participanții la cel de-al Doilea Război Mondial din rîndul categoriilor specificate la art. 7 alin. (2) pct. 1) lit. a)-e) din Legea nr. 190-XV din 8 mai 2003 cu privire la veterani și persoanele asimilate participanților la război din rîndul categoriilor specificate la art. 7 alin. (2) pct. 2) lit. a)-c) și e) din legea menționată, precum și persoanele antrenate de organele puterii locale la strîngerea munițiilor și a tehnicii militare, la deminarea teritoriului și a obiectelor în anii celui de-al Doilea Război Mondial.

23. Cine stabilește ajutorul material?

Pentru stabilirea ajutorului material anual Casa Națională de Asigurări Sociale prezintă anual Agenției Naționale Asistență Socială lista persoanelor care beneficiază de acest drept conform categoriilor de beneficiari indicați la pct. 4 din *Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului material aprobat prin HG nr. 159 din 14.02.2018*.

Ulterior, Agenția Națională Asistență Socială confirmă, prin semnătura persoanelor cu drept de semnătură, ordinul de plată și îl expediază prestatorului de servicii de plată și transferă mijloacele financiare necesare de pe conturile sale curente prestatorului de servicii de plată.

24. Care este periodicitatea acordării ajutorului material?

Ajutorul material se acordă o singură dată pe parcursul unui an.

25. Cine perfectează documentele pentru stabilirea ajutorului material?

Pentru stabilirea ajutorului material anual Casa Națională de Asigurări Sociale prezintă anual Agenției Naționale Asistență Socială lista persoanelor care beneficiază de acest drept conform

categoriilor de beneficiari indicați la pct. 4 din *Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului material aprobat prin HG nr. 159 din 14.02.2018.*

26. Unde se plătește ajutorul material?

Agenția Națională Asistență Socială pînă la data de:

- a) 30 ianuarie, pentru persoanele cu dizabilități de pe urma războiului din Afganistan și familiile (soții nerecăsătoriți inapți de muncă, iar în cazul lipsei acestora, unul dintre părinții inapți de muncă) ale participanților căzuți la datorie în acțiunile de luptă din Afganistan;
- b) 15 februarie, pentru persoanele cu dizabilități de pe urma acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova și familiile (soții nerecăsătoriți inapți de muncă, iar în cazul lipsei acestora, unul dintre părinții inapți de muncă) ale participanților căzuți la datorie în acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova;
- c) 15 aprilie, pentru persoanele cu dizabilități a căror dizabilitate este cauzată de participarea la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobîl, persoanele care s-au îmbolnăvit de boală actinică sau au devenit cu dizabilități în urma experiențelor nucleare, avariilor cu radiație ionizantă și a consecințelor acestora la obiectivele atomice civile sau militare în timpul îndeplinirii serviciului militar ori special și familiile (soții nerecăsătoriți inapți de muncă, iar în cazul lipsei acestora, unul dintre părinții inapți de muncă) ale participanților la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobîl decedați;
- d) 25 iunie, pentru victimele reabilite ale represiunilor politice din anii 1917–1990;
- e) 25 aprilie, pentru soții supraviețuitori nerecăsătoriți inapți de muncă ai participanților la cel de-al Doilea Război Mondial căzuți la datorie sau ai persoanelor cu dizabilități de pe urma celui de-al Doilea Război Mondial decedate precum și pentru participanții la cel de-al Doilea Război Mondial din rîndul categoriilor specificate la art. 7 alin. (2) pct. 1) lit. a)-e) din Legea nr. 190-XV din 8 mai 2003 cu privire la veterani și persoanele asimilate participanților la război din rîndul categoriilor specificate la art. 7 alin. (2) pct. 2) lit. a)-c) și e) din legea menționată, precum și persoanele antrenate de organele puterii locale la strîngerea munițiilor și a tehnicii militare, la deminarea teritoriului și a obiectelor în anii celui de-al Doilea Război Mondial,

confirmă, prin semnătura persoanelor cu drept de semnătură, ordinul de plată și îl expediază prestatorului de servicii de plată și transferă mijloacele financiare necesare de pe conturile sale curente prestatorului de servicii de plată.

Prestatorul de servicii de plată în baza informației primite în mod electronic de la Agenția Națională Asistență Socială, efectuează plata ajutorului material anual pînă la data de:

- 15 februarie, pentru beneficiarii indicați la lit. a) de mai sus;
- 2 martie, pentru beneficiarii indicați la lit. b) de mai sus;
- 26 aprilie, pentru beneficiarii indicați la lit. c) de mai sus;
- 6 iulie, pentru beneficiarii indicați la lit. d) de mai sus;
- 9 mai, pentru beneficiarii indicați la lit. e) de mai sus.

27. Ce reprezintă compensația pentru serviciile de transport?

Compensația pentru serviciile de transport reprezintă o plată în bani trimestrială pentru compensarea cheltuielilor pentru serviciile de transport.

Persoanele cu dizabilități locomotorii severe pot alege, la cerere, în schimbul compensației prevăzute mai sus dreptul de a importa, o dată la 7 ani, cu scutire de drepturi la import, un mijloc de transport acordat cu titlu gratuit (donație), destinat transportului persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor (reutilat în mod corespunzător), clasificat la poziția tarifară 8703, indiferent de termenul de exploatare, conform prevederilor Codului vamal, ale Codului fiscal și ale Legii cu privire la tariful vamal.

Legea nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.

HG nr. 1413 din 27.12.2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport

28. Cine are dreptul la compensația pentru serviciile de transport?

Au dreptul la compensație:

- persoanele cu dizabilități severe;
- persoanele cu dizabilități accentuate;
- copiii cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani;
- persoanele care însoțesc o persoană cu dizabilitate severă sau un copil cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani;
- persoanele cu dizabilități locomotorii (inclusiv copiii cu dizabilități locomotorii în vârstă de până la 18 ani), cetățeni ai Republicii Moldova sau cetățeni străini având domiciliul legal în Republica Moldova în condițiile legii și se află în evidența structurilor teritoriale de asistență socială de la locul de trai.

29. Care sunt documentele necesare pentru stabilirea compensației pentru serviciile de transport?

Compensația pentru categoriile de persoane care au dreptul la compensație se stabilește pe baza cererii depuse la structurile teritoriale de asistență socială de la locul de trai.

La cererea pentru stabilirea compensației se anexează copiile următoarelor documente:

- buletinul de identitate sau certificatul de naștere (în cazul copiilor cu dizabilități în vârstă de pînă la 18 ani);
- certificatul de dizabilitate și capacitate de muncă, eliberat de Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau de structurile acestuia;
- concluzia privind necesitatea deservirii cu transport a persoanei cu dizabilități locomotorii, eliberată de către Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurile acestuia, care se prezintă numai în cazul categoriilor de persoane cu dizabilități locomotorii și care se află în evidența structurilor teritoriale de asistență socială de la locul de trai.

30. Care este perioada de acordare a compensației pentru serviciile de transport?

Compensația se achită trimestrial, pentru trimestrul în curs, în prima lună a trimestrului de gestiune.

31. Care este modul de stabilire și de plată a compensației?

În cazul apariției dreptului la compensație, aceasta se stabilește din luna apariției acestui drept, cu condiția prezentării documentelor necesare în termen de 60 de zile de la data apariției dreptului. În caz contrar, compensația se stabilește din luna prezentării documentelor necesare.

Mărimea compensației pe parcursul trimestrului în curs se determină proporțional numărului lunilor complete din luna în care a apărut dreptul sau a pierdut dreptul și, respectiv, au fost prezentate documentele necesare.

În cazul pierderii dreptului la compensație, plata acesteia încetează începînd cu trimestrul următor. În cazul schimbării situațiilor care au dus la încetarea plăților, reluarea plăților compensației începe din trimestrul următor celui în care au apărut schimbările menționate.

32. Care este mărimea compensației pentru serviciile de transport?

Mărimea compensației pentru un trimestru, cu excepția mun. Chișinău și mun. Bălți, constituie:

- pentru persoanele cu dizabilități severe și copiii cu dizabilități în vârstă de pînă la 18 ani – 138 de lei;
- pentru persoanele cu dizabilități accentuate – 69 de lei.

Mărimea compensației pentru un trimestru în mun. Chișinău constituie:

- pentru persoanele cu dizabilități severe și copiii cu dizabilități în vârstă de pînă la 18 ani – 360 de lei;
- pentru persoanele cu dizabilități accentuate – 180 de lei.

Mărimea compensației pentru un trimestru în mun. Bălți constituie:

- pentru persoanele cu dizabilități severe și copiii cu dizabilități în vîrstă de pînă la 18 ani – 270 de lei;
- pentru persoanele cu dizabilități accentuate – 135 de lei.

Cuantumul compensației stabilite pentru pentru persoanele cu dizabilități severe și copiii cu dizabilități în vîrstă de pînă la 18 ani includ și compensația pentru persoanele care însoțesc persoana cu dizabilități severe sau copilul cu dizabilități în vîrstă de pînă la 18 ani.

Suplimentar la mărimile compensației, persoanele cu dizabilități locomotorii (inclusiv copiii cu dizabilități locomotorii în vîrstă de pînă la 18 ani) beneficiază, trimestrial, de un supliment în mărime de 200 de lei.

33. Cine efectuează plățile compensației?

Structurile teritoriale de asistență socială, pe baza documentelor prezentate, vor completa listele persoanelor care beneficiază de compensație. Listele persoanelor care beneficiază de compensație se prezintă, pe suport de hîrtie și electronic, Centrului de poștă al Î.S. „Poșta Moldovei” pentru plata compensației. Structurile teritoriale de asistență socială actualizează, trimestrial, listele persoanelor care beneficiază de compensație.

Plata compensației se efectuează de către centrele de poștă ale **Î.S. „Poșta Moldovei”** conform listelor perfectate de structurile teritoriale de asistență socială, încheind în acest sens un contract de colaborare.

Listele de plată a compensației se păstrează la structurile teritoriale de asistență socială și centrele de poștă ale Î.S. „Poșta Moldovei” pe parcursul a 3 ani.

În cazul în care beneficiarii nu pot primi compensația din motive de boală sau din alte cauze și se adresează mai tîrziu, compensația se plătește pentru perioada neachitării, fără nici un fel de restricții în timp.

34. Poate fi ridicată cu întîrziere compensația?

În cazul în care beneficiarii nu pot primi compensația din motive de boală sau din alte cauze și se adresează mai tîrziu, compensația se plătește pentru perioada neachitării, fără nici un fel de restricții în timp. În cazul în care compensația a fost stabilită, dar nu s-a achitat la timp beneficiarilor decedați, compensația pentru perioada respectivă se plătește soțului (soției), părinților sau copiilor acestuia, iar în cazul lipsei acestora – persoanei care prezintă dovezi că a suportat cheltuielile pentru înmormîntare.

Compensația neachitată la timp din vina organului care efectuează stabilirea și plata lor se achită pentru perioada precedentă, fără nici un fel de restricții în termen.

35. Cine este în drept să ridice compensația?

Compensația se plătește beneficiarului sau altor persoane pe baza procurii valabile, eliberate de beneficiar conform legislației în vigoare.

36. Cum se plătește compensația în cazul schimbării domiciliului beneficiarului?

În cazul în care beneficiarii își schimbă locul de trai, plata compensației se suspendă la locul precedent și se reia, prin decizia organului abilitat, la noul loc de trai din trimestrul suspendării – în cazul în care compensația nu a fost achitată, și, respectiv, din trimestrul următor celui în care compensația a fost suspendată – în cazul în care compensația a fost achitată. Dosarul personal al beneficiarului și informația privind plățile efectuate acestuia se transmit structurii teritoriale de la noul loc de trai, pe baza unui demers oficial.

37. Cine are dreptul la acordarea ajutorului de deces și care sunt condițiile de stabilire a acestuia?

De dreptul la acordarea ajutorului de deces beneficiază unul dintre membrii familiei persoanei decedate, tutorele sau curatorul acesteia. În cazul în care cheltuielile ocazionate de deces au fost suportate de către o persoană, alta decât una din cele menționate la alineatul întâi, ajutorul de deces se stabilește și se plătește acesteia.

Persoanele specificate beneficiază de dreptul la acordarea ajutorului de deces, indiferent de faptul dacă sînt sau nu cetățeni ai Republicii Moldova, precum și de faptul dacă au sau nu domiciliul în Republica Moldova.

Ajutorul de deces se acordă persoanelor specificate mai sus în cazul decesului persoanelor cu domiciliul sau cu reședința în Republica Moldova:

- a. asiguraților în sistemul public de asigurări sociale, indiferent de durata stagiului de cotizare realizat, și șomerilor cu drept la ajutor de șomaj;
- b. pensionarilor, beneficiari de pensie stabilită în sistemul public de asigurări sociale;
- c. persoanelor care nu au statut de asigurat, dar care au realizat un stagiul de cotizare de cel puțin 3 ani;
- d. membrilor familiei care au fost întreținute de persoanele specificate la lit. a) - c) de mai sus și care nu au drept la ajutor în sistemul de asigurări sociale.

38. Care este mărimea ajutorului de deces?

Cuantumul ajutorului de deces pentru anul 2018 acordat în caz de deces al asiguratului, al pensionarului din sistemul public de asigurări sociale, al șomerului, al unui membru al familiei aflat la întreținerea acestora, precum și în caz de deces al persoanei care a realizat un stagiul total de cotizare de cel puțin 3 ani este de 1100 de lei.

39. Ce documente sunt necesare pentru stabilirea ajutorului de deces și unde se depun acestea?

Dreptul la ajutor de deces se constituie de casa teritorială de asigurări sociale (în continuare - casa teritorială) din raza domiciliului sau reședinței persoanei decedate prin decizia de acordare a conducătorului organului respectiv.

Ajutorul de deces se stabilește în baza cererii depuse de către persoana îndreptățită. Cererea va fi însoțită de următoarele documente:

- actul de identitate al beneficiarului (în original și în copie). În cazul lipsei acestuia, identitatea poate fi confirmată printr-un alt act, inclusiv cel de uz temporar, eliberat de organele competente ale statului;
- certificatul de deces (în copie).

Persoana care nu este membru al familiei persoanei decedate, nu este tutore sau curatorul persoanei decedate, va prezenta actele ce confirmă cheltuielile ocazionate de deces.

În cazul nașterii unui copil mort, ajutorul de deces se acordă în baza cererii depuse însoțită de următoarele documente:

- actul de identitate al beneficiarului (în original și în copie). În lipsa acestuia, identitatea poate fi confirmată printr-un alt act, inclusiv de uz temporar, eliberat de organele competente ale statului;
- certificatul ce confirmă nașterea copilului mort, eliberat de instituția medicală;
- actele ce confirmă cheltuielile ocazionate de deces.

40. Cum se plătește ajutorul de deces?

Ajutorul de deces se plătește beneficiarilor în numerar, în termen de 3 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii cu toate actele necesare. Plata ajutorului de deces, în cazul persoanelor asigurate, se efectuează din mijloacele bugetului asigurărilor sociale de stat, iar în cazul persoanelor neasigurate - din mijloacele bugetului de stat.

Ajutorul de deces se plătește prin intermediul instituțiilor prevăzute în legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul respectiv (în continuare - instituția), care au încheiat contract cu Casa Națională, la alegerea beneficiarului.

Ajutorul de deces poate fi solicitat pe baza actelor justificative în termen de 12 luni calendaristice de la data decesului. Ajutorul de deces stabilit, dar neîncasat la timp, se plătește retroactiv pe o perioadă de cel mult 3 ani calendaristici de la data înregistrării cererii pentru acordarea ajutorului de deces. Suma neachitată la timp din vina organului care stabilește sau plătește ajutorul de deces se achită fără nici o limitare în termen.

Ajutorul de deces se plătește în cuantumul stabilit de legislație la data decesului. **Ajutorul de deces nu se plătește în cazul declarării morții persoanei, prin hotărârea judecătorească.**

41. Cine efectuează plata ajutorului de deces?

În cazul confirmării dreptului la ajutor de deces, casa teritorială emite decizia privind stabilirea ajutorului de deces și dispoziția de plată a ajutorului de deces (în continuare - dispoziția de plată).

Casa teritorială eliberează persoanelor care au dreptul la ajutorul de deces, dispoziția de plată. Beneficiarul prezintă dispoziția de plată la filiala instituției de la ultimul domiciliu sau reședință a decedatului, care efectuează plata ajutorului de deces. În baza dispoziției de plată prezentate instituția efectuează plata sumei indicate în ea.

42. Ce se subînțelege prin represiune politică?

Represiune politică se consideră curmarea de viați omenești, măsurile de constrângere întreprinse de către stat față de cetățeni din motive politice, naționale, religioase sau sociale sub formă de privațiune de libertate, deportare, exilare, trimitere la muncă silnică în condiții de limitare a libertății, expulzare din țară și lipsire de cetățenie, expropriere, internare forțată în instituții de psihiatrie, sub altă formă de limitare a drepturilor și libertăților persoanelor declarate periculoase din punct de vedere social pentru stat sau pentru regimul politic, realizate în baza deciziilor organelor de stat administrative, judiciare și extrajudiciare.

Legea nr. 1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice

43. Cine se consideră victimă ale represiunilor politice?

Victime ale represiunilor politice se consideră:

- persoanele care au avut de suferit de pe urma represiunilor politice;

- persoanele asupra cărora au fost adoptate decizii de represiune politică, dar care au reușit să evite represiunile directe, inclusiv prin refugiu peste hotarele republicii;
- membrii familiei persoanelor supuse represiunilor, inclusiv copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele,
- persoanele care au fost impuse sau nevoite să-și urmeze părinții, rudele, tutorii în exil ori la locul de deținere specială, sau rămase fără îngrijirea acestora, precum și copiii persoanelor executate în urma represiunilor politice.

44. Care persoane urmează a fi reabilitate?

Sînt declarate nevinovate și urmează a fi reabilitate în fața societății și reintegrate în drepturi, indiferent de locul lor de trai în prezent, toate persoanele care, în perioada dintre 7 noiembrie 1917 și 23 iunie 1990, au fost supuse represiunilor politice pe teritoriul actualei Republici Moldova, precum și cetățenii Republicii Moldova, supuși represiunilor politice pe teritoriul altui stat:

- supuse represiunilor în baza deciziilor organelor de stat judiciare sau extrajudiciare (VCK, GPU - OGPU, NKVD, MGB, KGB, procuraturile și colegiile lor, “dvoiki”, “troiki”, “consfătuiri speciale”, alte organe cu funcții analoage) pentru “activitate contrarevoluționară”, “trădare de patrie”, “răspîndirea unor scorniri calomnioase ce discreditează orînduirea sovietică de stat și obștească”, pentru alte “crime de stat”, pentru “încălcarea legilor și regulilor cu privire la separarea bisericii de stat și a școlii de biserică”, “atentarea sub formă de îndeplinire a ritualurilor religioase la persoana și la drepturile cetățenilor”;
- condamnate pentru neachitarea impozitelor sau neîndeplinirea planului de predare a pîinii la stat în temeiul art.58, 58-1, 58-2 din Codul penal al R.S.S.Ucrainene (redacția anului 1927);
- internate în baza deciziilor organelor de stat judiciare sau extra judiciare în instituții de psihiatrie la tratament forțat din motive politice, naționale, religioase sau sociale;
- expropriate, deportate sau expulzate din R.A.S.S. Moldovenească și R.S.S. Moldovenească în baza deciziilor organelor administrative sub pretextul luptei cu culacii, cu adversarii colectivizării sau cu așa-numiții bandiți și cu familiile lor, precum și pe motive de acuzare de colaborare cu “regimul burghezo-moșieresc de ocupație”;
- supuse la muncă forțată în condiții de limitare a libertății, inclusiv în coloanele de muncă ale NKVD-ului și în batalioanele disciplinare;
- internate în lagărele de concentrare sau de filtrare sovietice, condamnate la privațiune de libertate, exilate sau trimise la muncă silnică în condiții de limitare a libertății, pentru participare prin mobilizare la cel de-al doilea război mondial;
- condamnate sau executate pentru eschivare, din motive politice sau religioase, de la înrolare în rîndurile armatei roșii;
- concediate din serviciu sau exmatriculate din instituții de învățămînt din motive politice, naționale, religioase sau sociale;
- condamnate pentru participare la manifestațiile publice pentru obținerea suveranității și independenței Republicii Moldova sau în privința cărora, pentru aceleași acțiuni, au fost

intentate dosare penale și apoi clasate fără temei de reabilitare, dacă aceste persoane nu au comis infracțiuni de drept comun.

45. Care persoane nu pot fi reabilite?

Nu pot fi reabilite persoanele care au fost condamnate legitim pentru săvârșirea crimelor de genocid, contra păcii, umanității sau pentru săvârșirea infracțiunilor de drept comun, precum și persoanele recunoscute vinovate de falsificarea dosarelor penale în această perioadă sau care au participat nemijlocit la represiuni politice, chiar dacă ele înseși au fost ulterior supuse represiunilor.

46. Unde se poate adresa o persoană pentru reabilitare?

Cererea de reabilitare se depune de către persoana supusă represiunilor ori de către alte persoane fizice sau juridice: la Ministerul Afacerilor Interne, la Procuratura Generală, la judecătoria raională, municipală (de sector) în funcție de represiunile politice la care au fost supuse. Tot aceste organe, în funcție de caz, examinează cauza reabilitării, stabilesc faptele deportării și trimiterii la munci silnice și eliberează certificatul respectiv.

Cererile de reabilitare se examinează în termen de trei luni de la data depunerii lor.

47. Cum are loc restituirea bunurilor și/sau recuperarea valorii bunurilor persoanelor supuse represiunilor politice?

Cetățenilor Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați li se restituie, la cererea lor sau a moștenitorilor lor, bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor.

Nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice. În cazul în care bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie în legătură cu represiunile politice nu pot fi restituite, valoarea acestora se recuperează prin achitarea de compensații, în baza cererii depuse de persoanele reabilite sau de moștenitorii acestora.

Cu acordul persoanelor supuse represiunilor politice și ulterior reabilite sau al moștenitorilor acestora, restituirea în natură a caselor de locuit poate fi înlocuită prin recuperarea valorii lor, evaluate prin aplicarea prețurilor de piață în vigoare la data satisfacerii cererii, sau prin acordarea, în mod prioritar, a unui spațiu locativ amenajat.

Persoanele care urmează a fi evacuate din casele restituite sînt asigurate cu spațiu locativ peste rînd, la momentul evacuării, de către autoritățile administrației publice locale, în conformitate cu

legislația în vigoare. Cheltuielile legate de asigurarea cu spațiu locativ se efectuează din contul și în limita bugetelor raionale, bugetelor municipiilor Chișinău și Bălți, bugetului unității teritoriale autonome Găgăuzia, precum și din contul bugetului de stat.

Restituirea bunurilor, recuperarea valorii bunurilor ce nu pot fi restituite se efectuează, în baza cererii, din contul bugetului de stat, prin transferuri către bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea și către bugetul municipiului Bălți. Cererile de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora se examinează de către comisiile special create în acest scop. Modul de recuperare a valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice se aprobă de către Guvern.

În cazul în care bunurile nu s-au păstrat sau nu pot fi restituite în natură, fiind privatizate în condițiile legii, se recuperează valoarea lor în formă de compensație bănească sau de valori materiale, luându-se ca bază prețurile de piață în vigoare la data examinării cererii.

În cazul când valoarea bunurilor nu depășește suma de 200 mii lei, plata compensației poate fi eșalonată pe o perioadă de până la 3 ani, iar în cazul când valoarea bunurilor depășește suma de 200 mii lei - pe o perioadă de până la 5 ani.

Valoarea bunurilor se determină în felul următor:

- bunurile imobiliare se evaluează în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii;
- costul animalelor domestice, al păsărilor, al produselor agricole, al altor bunuri se stabilește conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii.

48. Cum are loc acordarea indemnizațiilor unice?

Cetățenii Republicii Moldova victime ale represiunilor politice cărora li s-au restituit casele de locuit în localitățile de unde au fost reperați au dreptul de a beneficia, din contul bugetului de stat, de indemnizații unice, în cuantum de 50 la sută din mărimea stabilită de Guvern, pentru restaurarea caselor vechi, cu excepția persoanelor care au beneficiat anterior de credite preferențiale în acest scop. Beneficiari sînt persoanele care, conform situației de la 1 ianuarie 2010, dețin scrisori de garanție pentru obținerea creditelor preferențiale, eliberate de autoritățile administrației publice locale, dar care nu au obținut creditele nominalizate. Modul de acordare și mărimea indemnizațiilor se stabilesc de Guvern.

Cetățenii Republicii Moldova victime ale represiunilor politice cărora nu li s-au restituit casele de locuit și care nu au solicitat și nu sînt în drept să solicite restituirea bunurilor sau recuperarea valorii acestora prin achitarea de compensații conform prevederilor Legii nr. 1225 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice au dreptul de a beneficia, din contul bugetului de stat, de indemnizații unice, în cuantum de 50 la sută din mărimea stabilită de Guvern, pentru construcția unei case individuale ori a unei locuințe cooperatiste sau pentru procurarea spațiului locativ în localitățile de unde au fost reperate, cu excepția persoanelor care au beneficiat anterior de credite preferențiale în acest scop. Beneficiari sînt persoanele care, conform situației de la 1 ianuarie 2010, dețin scrisori de garanție pentru obținerea creditelor preferențiale, eliberate de autoritățile

administrației publice locale, dar care nu au obținut creditele nominalizate și nu au fost asigurate cu spațiu locativ. Modul de acordare și mărimea indemnizațiilor se stabilesc de Guvern.

49. Ce înlesniri sociale se acordă persoanelor supuse represiunilor și ulterior reabilitate?

Persoanele cu dizabilități și pensionarii (de vîrsta-standard de pensionare) cetățeni ai Republicii Moldova supuși represiunilor și ulterior reabilitați beneficiază de dreptul:

- la asistență medicală, în conformitate cu minimumul asigurării medicale gratuite stabilit de legislație, precum și la asigurare cu medicamente specifice prevăzute în programele naționale;
- la confecționarea și repararea gratuită a protezelor dentare (cu excepția protezelor din metale nobile), la asigurarea în condiții avantajoase cu alte mijloace ajutătoare tehnice;
- la reabilitare sanatorială în condițiile stabilite de Guvern;
- de prioritate la primire în aziluri, la asigurare de stat gratuită în ele, cu păstrarea a cel puțin 25 la sută din pensia alocată;
- de prioritate la instalarea telefonului.

50. Ce presupune serviciul de asistență personală?

Serviciul social “Asistență personală” (în continuare – Serviciu) este un serviciu social specializat, instituit prin decizia autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea și ale municipiului Bălți, care are scopul de a oferi asistență și îngrijire copiilor și adulților cu dizabilități severe, în vederea favorizării independenței și integrării lor în societate (în domeniile: protecție socială, muncă, asistență medicală, instructiv-educativ, informațional, acces la infrastructură etc.).

Prestator de serviciu este autoritatea administrației publice locale de nivelul al doilea și a municipiului Bălți, precum și asociațiile obștești, fundațiile, instituțiile private fără scop lucrativ, înregistrate în conformitate cu legislația, avînd domeniul de activitate în sfera socială.